

HUSZTI PÉTER:

A Mandarin cirkusza

A kis cirkusz teljesen megbénította a forgalmat. Pedig mindössze egy rozoga Fordból és egy plakátokkal, hangszórókkal, feliratokkal, vigyori majmokkal, légtornászokkal, bohócokkal és grimaszoló kutyapofákkal feldíszített lakókocsiból állt. A sárhányókon, a gumikon és a lakókocsi ablakain jókora pi-

ros ákombákom betűkkel: „Mandarin-cirkusz”.

Nápoly közelében járhatunk már, deútán volt. Az üvegen keresztül vakított, perzsel a nap. A városból ömlött, menekült kifelé az autókaráván. Lehetetlen volt megelőzni a cirkuszt, pedig még sötétedés előtt le akartam érni Paestumig, látni a görög templomot és

a napkorongot, ahogy begurul a tengerbe, az oltár mögött, mint egy nagy, piros ostya.

Nápoly ijesztő autó- és embertömegében, kikötő- és piac zürzavarában, a fulasztó benzingőzben, szem elől tévesztettem a cirkuszt, az állomás környékét szírnázó rendőrautók zárták le, följebb temetési menet áll-

ta az útkat, de végül is megkönnyebbült sóhajjal kerülgettem a biciklistákat és nyomtam a pedált csuromvízesen, amikor vég-
rátaláltam a városból ki-
vezető útra.

Nyakon csíptük a napot az utolsó pillanatban, ahogy a tengerbe eszszant. Megbámultuk az idősaggata, csipkés oszlopokat, — mintaszerű csatasorban, hűséges-kitartóan őrzik a múlt időket és a szivacos, évezredes macskaköveket, körülesodálva bámeszködő füvekkel, törpe bokrokkal, nagy fejú, tudós virágokkal.

Padova, Bologna, Firenze és Róma szédülete után egy unalmas kis falut kívántunk estére, a paloták, siremlékek, szobrok, templomok, freskók izgalma után a tenger nyugalmát, a szük utcák visszhangzó dudakonzertje, motorbögése után a szelfuvolázást és hullámok lafatyolását. Találtunk is az országtúrlól térve egy kis települést, és egy név nélküli kis panziót, házszaggal, virágos kerttel, pufók, fülig erő száju mamával, ablakunk a strand homokjára nézett és a tenger szürke végtelenjére.

A falucska fő és egyetlen utcája, talán húsz ház, végén egy kápolna és egy kör alakú, fűves rét: játszótér, futballpálya, piac, szükség szerint. Itt a helyünk! Ezt kívántuk! Talán csak a csend nem volt az igazi. A kápolna kis hangra csengett-bongott, a kémények füstöltek, a szomszéd házból rövid vezényszavak után két jókora pofon csattant, aztán hosszan tartó bömbölés, a parti homokra vidám társaság telepedett hűsölni, borral, giárral, messzehordó enekhanggal, a földszinti konyhában pedig a házineniék süti-főzött, áriszva.

Boldog, ünnepi hangulat lengett körül. Naptáron kívüli, nyári karácsony. Nagy fatalart rendeltünk hát városára, a tenger gyümölcseivel. A tálon minden volt, amit a titokzatos víz megterem: sokféle, soha nem látott figurájú hal éj rák és pók, kagyló és polip, és ha ünnep lett, hát falemuri bort is ittunk és sajtokat ettünk.

Nyolc óra lehetett, mikor megpofásodva kiléptünk kis panzióknál családias étteremből. A főutca nyüzsgött, mint egy tébolyult hangyaboly. Nem lehetett a tenger felé menni, mert a templomterén izgattott kérdéses volt, szolt a zene, rakosgatták a székeket, lampionokat kötöttek a fára, kapkodott, dolgozott mindenki. Közélebb értünk. Felkiáltottam! A téren az öreg Ford állt, mögötte a

lakócsói, feliratokkal, vigyori majmokkal, bohócokkal, légtornászokkal és mosolygó kutyafejekkel, a sárhánók és a gumik piros betűi büszkén hirdették, hogy ide is megérkezett a Mandarin-cirkusz, a hangszórók pedig szétkürtölték, hogy a csodálatos előadás kilenc órákor kezdetét veszi. Belépője felnőtteknek száz líra, gyermekeknek, katonáknak ötven líra. A cirkuszhoz négy ember tartozott. Egy szigorú, ősz úr, és egy idősebb hölgy, férj-feleség, a tulajdonosok, egy hűg, vénlány forma, fekete klott ruhában, és egy unokaöcs, olajos képű, őszmát szemöldökű, sötét fickó. A direktorium és egyben a társulat. Jegyeket adtak, pénzt számoltak, rendezkedtek, készülődték. Már ültünk, várunk, vagy harminc főnyi, becsületes fizető közönség és még tizenöt-húsz fákón lógó, villanypóznára kapaszkodó, ablakokban potyázó.

Jókora magnetofon helyettesítette a zenekart. A recsegő nyitány után berobbant, a foltozott szönyegekkel fedett porond közepére az ősz úr, már parádés aranyfrakkban, cilindereiben, mikrofonnal a kezében. Sok csodát látnak majd itt ma este, és a sok esoda közt is a legfényesebbek, a kutya-családöt és a család fejezt, Mandarint, a kutya-professzort, aki mindent tud, aki fantasztikus. A csodálatos, legnagyobb Mandarint!

A műsor egy nápolyi tréfával kezdődött, ha jól értem, egy vendégelőben játszódtot és azon folyt a vita, hogy ki kapjon előbb enni. A direktor és a felesége élethűn veszekedett. A vita végén a direktor a nyomaték kedvéért egy zaskó lisztet öntött a direktorné fejére.

Nevetés, kis taps. Szönglőmutatvány következett. Meglepedve látnak viszont a még mindig lisztes fejű direktornét, aki egy égő gyertyával tett a labdára, majd az egész rakományt a fejére tette és tétozáva lépepetett körbe, váratlanul azonban viharsgáz szél sópért végre a porondon, a gyertyát eloltotta, a bezárt kutya vad utagásba kezdtek, mire a direktorné idegesen lejtette az egész mutatványt, aztán sikkesen pukkeditte és eltűnt a kopott paraván mögött. Kis tanácskozás, parancsszavak, gyors veszekedés, de máris az unokaöcs pattant elő, tornapíócében, tigrisricskos gatyában, nyakában láncsal, ezernyi zsuзуval és máris lóhálni kezdte magát a nyújtón, amelyet két fa közé akasztottak ki. Kelep és lengés és tótágas és lá-

bon lógás, hajlongás, taps, szaltó, flikk-flakk, újabb hajlongás, újabb taps. A paraván mögül észrevétlenül besomfordált középre a jegyszédő néni, finoman meghajolt, aztán legnagyobb remélőnkre ledobta magáról a fekete klott ruhát és boldogan cigánykereskedt, kézen állt, csinált egy spárját, majd az öcs karjaiba kapaszkodva együtt pínázták, pörögtek, forogtak a nyújtón. Villámot, dörgőt és így még méltóságteljesebben vonulhattak le a porondról a levegő hósei. Mókás szemzám következett: a direktor leci pingegődün szomorú dalt cingelt, a lírai hangulatba azonban belemaszírozott az asszony is bizony csörnyögött csapot és nagydobbal a hátán, cintányérral a kezében, szájában egy sippal. Kibájták, veszekedtek, az asszony sértődötten kivonult, a férfi ismét hegedülni kezdett, az asszony újra bemaszírozott, a férfi dühösen elkapott egy vizipisztolyt és lelőtte a feleséget, aki még halálutásjában is dobolt, cintányérozott és fityült, a férfi ordított, a magno recsegett, a kutyaék a lakócsoban türelmetlenül csaholtak, az égő dühösen mordult, teljes volt a zűrzavar. A házaspár fűtatva lepakolta a zeneszerzőmokat és pusmogva egy vastag, zöld kötetel feszítettek ki, talán harmincöt centiméterre a földtől. Megint az unokahűg libgett be, változatlanul megilletődve, bikiniben, egy pohár vízzel a kezében. A poharat a homlokán egyensúlyozva átcsúszott a kötel alatt, bámulatra méltó hajlékonysággal. Lélegzetszafajta figyeltük. Sikerről! Felegyenesedett, levezte a fejerét a poharat, csodálkozva ránk nézett, aztán nagy kortyokban kitta a vizet.

Es végre a cirkusz hósei! Előtte egy kis jebenet, pörögés, himusz- vagy hőköltemény-féle, a kutyákról, a Mandarin-familiáról. Az unokaöcs szónokolt, még mindig tigrisricskos nadragban és a vénkisasszony alig hallhatóan kontrázott, a bikini fölött már ismét fekete klottban. A direktor esődült be, új, fényes, piros zakóban és a direktorné patinásan csillogó, mélvén dekolált estélyi ruhában, frissen vakolva, maradék bohócliszttel a hájában. Mögöttük egy aprófoxi kacsázott, vasait nadragban, fátályos fejdzisszel és egy régi keringő hangjaira táncoltak, bukácsdólsalt, kényseredetten. A direktor büszkén hordta körbe a tekintetét. A direktorné gügyögve tipegett, pörögött a kutyaék körül és ka-

gagott, villogtak az ezüstfogal. Azután két újabb kutyaművész érkezett csikoss dresszben, nagy, pottyós strandlabdával. Futballmeccs! Bökődtek, lökdösték orrukkal a labdát, közben fölbuktak, szétgurultak, aztán erőt gyűjtve hajtottak újra a kapuk felé, a direktor harsogva sipolt, a direktorné sikongott, a vénlány követő rávga drukolt mindkét csapatnak, és végre begurult a labda a kapuba. Mindnyájan boldogan hajlongtak és a játékosok kaptak egy-egy cukrot. Az eső szemerkélni kezdett. Nem mozdult senki.

Feldübörgött a bevonulási induló, az Aidából. Az unokaöcs udvariasan szétűzta a függőnyt, és végre megláttuk Mandarint. Kék frakkban, bugyogóban, cilindereiben, két propellerrel a nyakában. Ünnepléyen, az induló ütemére körbelépegetett a porondon.

A társulat szerelmesen, elhomályosult szemmel bámulta. Maszírozott, katonásan körbe-körbe, egyszer, kétszer, tízszer, hússzor. Tapsoltunk! Mandarin bólogatott, szomorú szemekkel. Aztán számolt. Igen! Ősszedott, kivont, pontosan ugatva az eredményt, de az ég minden dörrenésénél remege kushadt a földre, ősszezavarta a számtanpeldát, zsemeit könyörögve a direktorra emelte, aki azonban nem engedett meg semmilyen rendbontást, szigorúan kezdte előlről az egészet. A zene elhallgatott. Néma csendben készülték a nagy mutatványhoz. Két őrök a porondon, a direktor csettintett, Mandarin fölpatint az egycikre. A direktorné egy fekete sállal bekötötte a kutya szemét. Az unokaöcs berohant egy égő karikával, mindenki feszülten figyelt, Mandarin remegett.

Mandarin átgorja a lángról, tüzes karikat! — üvöltötte a mikrofonban a direktor. A mi Mandarinunk! — fuvoázta a lisztes direktorné. A mi csodálatos Mandarinunk! — sikantotta szinte egyszerre a paraván előtt a tigrisricskos unokaöcs és előbja a légtornász néni.

A kutya nem mozdult. No, Mandarint! — boksolt kedélyeskedve a kutyaába a direktor.

Rajta, drágám! Mandarint edes! — lökdöste a székét hisztérikusán a direktorné.

A bekötött szemű kutya azonban nem mozdult és olyan elszántan ragaszkodott a székhez, mintha soha többé nem akarna lejönni onnan. A karika közben sestetegye, sercegeve lánogott a tigrisricskos kezében. Ekkor hatalmas villám

hasította ketté az eget, iszonyú csattanás követte és Mandarint észét vesztve, egyetlen ugrással vágódott át a porondon, a publikumon, és szökölve, szinte nem is érintve a homokot, repült, úszott a levegőben a tenger felé és eltűnt a part sötétjében. Mandarint! — recsegett röstelkedve, rekedt hangon a direktor és véztőljólan fűttengett, a direktorné sóhajtozott, az olajoskopó becsánatkör hajlongás közepette elindult a part felé, visszaparanicsolni a szökvevény és rémült arecal a vénlány is kiállt a homokútra és alig hallható egerhangon cingotta: Mandarin, drága, kicsi Mandarint!

Korán keltünk! Hajnalban kellett visszaindulni Rómába, hogy kijátszszuk a nap és az aszfalt perzselését, a tikkasztó szelét, a hűtővíz felforrást, a hógutát.

A földszinti könyhában már ismét vidám énekzők mellett sőt a pizza, forrt a tej, fűt a kávé, aztán csomagolás, úszás, reggeli, fizetés, cuppanós puszik, integetés, indulás. A templomtérén a hajnali nyirkos ködben riadtan csodálkozott a cirkusz. A kintfejtett lampionok szűgyenlősen bújtak a felkötő maszarakak elől, a festettt majmok légtornászok, bohókó most szomorúan, kopotban bámultak maguk elé. A direktorné papirusztákra csavart hajjal, zöldenült a lakócsói lépeségén, cigartettzött, nem mosolygott, fel sem emelte a fejét, mikor elmentünk mellette. A légtornász-vénlány reggelt konyvasztott a kutyaéknak, könnyvet bele-belepotyántva a laborba. Messziről, a nádas felől a direktor és az olajoskopú unokaöcs rekedt kurjongatászt hozta a szél: Mandarin, Mandarint! Hol vagy Mandarint?

Az országúthoz értünk. A lábásnyi kaktuszlevekben áll az éjszakai esővíz. Visszanézünk az ébredő falucskára. A kényemk már pipázta, megszólalt a kápolna kisharangja, mi pedig elindultunk újra az „Grök Róma” felé. A szárdán tüsvetettek, özönlöttek a kocsi. Beletapostam a gázba, bekapesoltuk a rádiót. Milyen furcsa, jó érzés, hogy régi ismerősként vár vissza a Szent Péter bazilika, a Mész-Szobor, az utcák és a kutak, a Navona tér, piktoraival és meditatáló hippijeivel, és a pápaszesmes fűszeres bácsi a Via Acceruo sarkán, és a borzó a Trasteverén és előtűnt van még Velence, a meseváros, gondoláival, titkaival, a lagúnákkal.

Te! Hol lehet most ez a Mandarint?